

Minnesanteckningar

Nordbikonferens Hotell Mittlandia, Ånge 7-8 mars 2020

Dag 1

Konferensen öppnas. Välkommen! Presentationer.

Ingvar hälsar alla välkomna och konstaterar att vi även denna gång är över 40 deltagare. Han berättar vidare att det är 30-års jubileum för Nordbi-projektet. Osäkert är om det kommer några norrmän eftersom de har årsmöte denna helg. Ingvar hälsar särskilt välkomna till våra finska vänner och de sju deltagare som är med för första gången.

Gunnar Jonsson: Verksamheten i Norrbotten och i renparningsområdet Vitådalen i Råneå, samt i övriga Norrbotten.

Gunnar håller till i Vitådalen, vidare finns områden med nordbin kring Arvidsjaur, Piteå och Kalix.

Furtenbach rapporterade från Älvsbyn/Arvidsjaur. De är ca 50 biodlare med ca 80% nordbin. Vingmätning av 4 friparade drottningar visade 86-96% renrasighet.

Piteå har efterfrågan Nordbin.

Kalix har stor efterfrågan på Nordbi

Luleå-Boden har Krainerbin och blandrasbin

Vitådalen har 8 biodlare med 80-90 samhällen. De får goda skördar och har bra förutsättningar med snälla bin.

Planer för 2020: Hålla föreläsningar, hoppas att varroa inte kommer, försöka undvika svärmar, funderar på sorthonung, ordna bivandringar med besökare och drottningodlarkurs, göra avläggare och odla egna drottningar och få mycket honung.

Karl Drakenberg: Jämtlandsbina – indianer eller svarta?

Bina har svårt att överleva i Jämtland. På 1600-talet skickade Axel Oxenstierna upp fogdar för att se om jämtar kunde beskattas. Man konstaterade att det fanns förutsättningar för biodling i Storsjöbygden. På 1730-talet beställde Överstelöjtnant Svinhufvud bistöckar till sitt ställe på Frösön. Sommaren 1731 kom Nordiska bi till Rödön. Sen är det ganska tyst om bin i Jämtland. Ingen fast bistam fanns i Jämtland förrän 1890-talet. Då finns dokumenterat i skrifterna att det fanns en fast bistam i Hammerdalsområdet. Det bör således ha funnit en fast bistam tidigare i Storsjöbygden. Järnvägen kom 1880 och det borde ha funnits en stam före dess men inte på 1850-talet. Troligtvis transporterade med häst och släde från

Sundsvallstrakten. På 1950-talet fanns ingen inblandning av andra raser enligt Hammarstedt, en stor biodlare under 50-80-talet. På 1960-talet var det en biredskapshandlare som kom med amerikanska drottningar. Där dessa etablerades kallades indianområden. En biodlare vid namn Börje Everum lyckades med drottningodling av mörka bin och kunde sprida dessa till bl a Hammerdal. En Buckfast odlare kom till Åre ett tag och en Krainer odlare i Strömsund ett tag. Jämtlandsbina där man främst har friparning har kvar spår av de gula som kom på 1960-talet. De är dock snälla och produktiva.

Alf Andersson: Härjedalen är det första landskapet i Sverige med enbart nordiska bin. Hur ser framtiden ut?

Det går sakta framåt. Man håller kursen. Fortfarande bara nordiska bin. Vissa biodlare har beställt drottningar utifrån bl a från Jämtland. En tyska kom med främmande bin och det blev ett rättsfall av detta.

Kjell Gustavsson: Planer i Bohuslän

Han startade på 70-talet med gula bin och efter många år upptäckte han de fina snälla mörka bin som fanns. Så han fortsatte med dessa snälla bin och det visade sig att de var fina Nordiska. De är ett gäng som har Nordiska och ordlar i ett område innanför Orust. Nu är det många som vill fortsätta med dessa även mo det finns många som har gula favoriter. I södra delen av Orust finns också ett område med Nordiska bin. På Kärringön har man också börjat sätta ut samhällen. Man håller på att göra Kärringön till ett Nordbireservat.

Lassi Kauko: Hur fungerade avelsarbetet utan Aimo och hur ser planerna ut för 2020?

Efter Aimos död var situationen dålig. Markku Pöyhönen hade börjat bygga upp drottning avel. Syftet var att dela på risker och arbete. Aimo skulle odla avelsdrottningar och andra bruksdrottningar. Detta hann dock inte verkställas.

Områden man du arbetar vid är kring Åbo och kring Helsingfors.

Katastrof kunde undvikas i somras, mest tack vara Markus arbete. Hundra drottningar odlades fram men problem uppstod med virus (BQCV) och europeisk yngelröta. Arbetet med parningsöar har heller inte varit problemfritt.

Planer för i år är

- Öka mängden odlade drottningar
- Reglera användningen av parningsöar
- Insemination
- Genetiska analyser och vingmätningar

Systerdrottninggruppen för bedömning. Resultatet till beebreed.eu.

Samarbetat om bedömning med Biodlarnas förbund

Aimo hade 4 linjer att avla på varav två från Sverige.

För att undvika inavel behövs fler linjer helst från Sverige.

Intresse för finska drottningar finns i Tyskland

Räknar med 5 deltagare till SICAMM.

DNA analyser behövs.

Lunch

Jean Berg: Renparningsområdet i Värmland under utökning.

Visar på karta i vilka områden kring Torsby som används för nordiska bin och för friparning. Kring Frykensjöarna var det tidigare mest gula bin, men fler och fler byter till nordiska. Det finns dock några som fortfarande håller fast vid Buckfast, bl a en drottningodlare norr om Sunne som sprider sina drottningar i området. Antalet nordbisamhällen kommer att öka på flera ställen i Värmland då flera biodlare planerar utökning.

Ingvar Arvidsson: Verksamheten i Dalsland och på Lurö.

Ingvar visar förteckning över sina samhällen och vilka drottningar som finns i samhällena. I en av kolumnerna finns även notering av varroanedfall.

VSO-projektet syftar till att få fram drottningar med god varroa sanering. Detta projekt omfattar alla biraser och har mycket pengar för att se hur man kan få fram samhällen och drottningar med god varroa beständighet.

NV Dalslands biodlarförening 20-talet biodlare där alla har nordiska bin. Friparning blir ofta 100%-iga i detta område men avelsdrottningar paras på Lurö.

IA har mycket beställningar på drottningar. Kontakt med LP och deras Buckfast drottningodlare. Han odlade fram 150 nordiska drottningar. Det är problem med tillräcklig mängd bin till parningskupor men med Buckfast bin är det inget problem. Det löser problemet.

Robert Svensson: Verksamheten i Östergötland med parningsplatsen i Gryts skärgård.

Föreningen nordbi i Östergötland består av tre nordbiodlare med en Buckfastodlare mellan sig. RS funderar på att expandera och skapa ett friparningsområde. Idag sker avelsarbete på Kyrkogårdsskär i St Annas skärgård. Fritidshusägare på ön hjälper till med transporter med båt. P g a väder och vinterförluster och andra besvär fungerade inte Kyrkogårdsskär så bra i

somras och försök att i stället para på Väderöarna blev också svårt p g a vädret. Det medförde att det inte blev så många parade drottningar. Honungsskörden blev däremot bra.

Har ett projekt i Norrköping för att göra Lindhonung från parker i Norrköping. Placerar bikupor innanför murarna till fängelset för att de ska stå skyddade.

Hemmavid, utanför Söderköping, finns mycket ängsmark men vilt äter mycket av de blommande växterna.

I Östergötland borde det till fler nordbi odlare och intresse finns så de arbetar vidare med rekrytering.

Sven Nordström: Vad leder Leader till i Medelpad.

Målet med projektet var att gynna den genetiska mångfalden och ökad pollinering är en målformulering som efterfrågas av EU. Detta ska uppnås genom ökad kapacitet för att möta efterfrågan av Nordiska bin. Uppnå 1-2 renpanningsområden och minst en till drottningodlare, formulera en strategi och handlingsplan. Vidare genomföra utbildningar, rådgivning, vingmätning mm samt skapa ett informationsblad.

I ett område innanför Sundsvall där det finns 15-20 kupor har alla drottningar bytts ut till nordiska och där finns förutsättningar för ett renpanningsområde.

SN (enskild firma) är projektägare och projektledare. Att bilda en förening skulle organisatoriskt medföra att alla i styrelsen har ett kollektivt ansvar. Därför denna lösning. Officiella partner är Lotta Wängdal (Attmar honung) och Nordbi föreningen. Ett 10-tal biodlare deltar i projektet.

Framtidsstrategi – Vilken typ av bin har vi?

Ekotypen är *Apis mellifera mellifera* "septentrionalis" eller Nigra eller Lezehnis??

Och skillnad vilda eller tama?

	Vilda	Tama
Honung	Optimalt för att överleva	Maximal
Försvarsvilja	Optimalt för att överleva	Svag
Svärmning	Optimalt för att överleva	Modest?
Åtgärder →	Skapa boplatser i naturen	Engagerade biodlare

Tama men så vilda som möjligt, d v s bevara den genetiska mångfalden med produktiva och trevliga bin att umgås med.

Nordbis avelsplan

Nordgens second plan

JBV:s Handlingplans för förvaltning av svenska lantdjursraser 2010-2020.

Glapp kan komma efter planen slut innan ny plan finns på plats.

Loka strategi

Hålla ångan uppe så att odlarna får drottning till sina kupor och minst 5 kupor per ställe.

Kolla upp läget i zonen 10-16 km

Inspirera till avläggarpodling och drottningodling

Ann-Charlotte Berndtsson: Bina på Nordens Ark och parningsverksamheten på Väderöarna.

Begränsat nedfall av varroa. Standard att ta ut nedfallsbricka 10 dagar efter oxalysrabehandling. Använd gärna drönarram.

NA har tillgång ett 40-tal nordiska samhällen. Avel och parning på Väderöarna, och har även samhällen på Bohus Malmön, som kan friparas, men ingen garanti trots bra vingvärden hittills. Odlar med kläckskåp. Odlar både för eget behov och för avsalu. Egen odling har gått bra, bättre vingvärden och många samhällen.

Väderöarna ligger 6 km från närmaste ö vid fastlandet och 13 km från NA. Anses som en av de säkraste parningsplatserna. Mycket båttransporter och bärande. Extrem miljö på gott och ont. Fint väder ger 100% lyckad parning, snitt på 70%, men vid dåligt väder bara enstaka parade. Tar hem samhällena under vintern och byter avelsmaterial mellan åren.

Bygger visningskupa med informationsbyggnad vid NA.

Förhoppningar att det blir fler drottningodlare och att Interreg-projektet går bra samt en bra sommar. Tänker sig att ta lite mer betalt för drottningar, eftersom man behöver stöd för verksamheten med hotade arter.

Föreningen NordBis årsmöte

Middag

Söndag 8 mars

Carl Ove och Bogda Bertilsson: Jämtlandsprojektet

Odlar potatis och jordgubbar förutom biodling. Grönsaker och bär ingår också i verksamheten. Ca 150 biodlare i Jämtland. Intresset ökar och man har flera kurser. Nätverk annonserar i FB-grupper s k Reko-ring. I år ska de också börja med vingmätning. De har 28 samhällen idag. 18 samhällen mellan 90 – 100% och resten över 80%.

De upptäcker att när man sparar vingmättningsresultatet på datorn inträffar en viss försämring av resultatet märkligt nog när man öppnar filen igen. Ser ingen förklaring till detta. Man bildar nu en arbetsgrupp för att göra och lära sig vingmätning.

Man arbetar också för att bilda ett reservat och motverka att andra bin kommer in. Efterfrågan på bisamhällen finns och man försöker göra avläggare för att tillgodose efterfrågan. Sociala medier viktig kontakt väg.

Varroa har kommit till Bräcke. I övrigt finns inte varroa. Man börjar dock kolla nedfall för att vara beredda när det kommer.

Per Ruth: Arbetet i Västerbotten - framsteg och utmaningar

Holmön är genpool och Ultervik parningplats. Sävarådalen och Tavelnsjö är stora områden. Även i Åsele och Vilhelmina finns biodlare med nordiska bin. I Malgovik försöker en biodlare bygga upp en Nordbistam. Det finns också en biodlare i Nästansjö som också är ensam biodlare i området och har Nordiska bin.

Umeå har 155 medl som har Nordiska bin, i Skellefteå finns 100 medl med Carnica. I Nordmailing finns 60 medl som har både Car och Nordiska bin och försöker hålla isär dessa geografiskt, tyvärr med Carnica i norr mot Umeå. I Åsele finns 33 medlemmar med Nordiska bin. I Bygdeå/Nysätra finns 22 medl som har både Carnica och nordiska i olika geografiska områden.

Informell biavelsgrupp med 13 medlemmar i Umeåområdet.

Drottningodling AC 2018-2019 med 115 parade drottningar 2018 och 164 parade drottningar 2019.

Björn har varit den största skadegöraren. Men nu har varroa kommit till Umeå trakten.

Kursverksamheten har varit intensiv och efterfrågan av avläggare är stor.

Niclas Norrström, Skövde högskola: Interregprojektet i startgrupparna. Hur ser forskningsprogrammet ut?

En av projektledarna för interregprojektet som föreningen intierade vid förra konferensen.

Insektskrisen är dokumenterad. Nordiska bin är rödlistade i Europa men inte i Sverige.

I projektet finns flera reser med. Projektet ska studera arbetsbinas egenskaper. Hur skillnad i egenskaper påverkar det den biologiska mångfalden.

Vad betyder livshistoriska karraktärer (livslängd), flygaktivitet (dygn, säsong), honung och pollinering, forderförbrukning under vinter i relation till klimatdata (ljus, temp, väder).

Mål att se ev skillnader mellan underarter. Hur är anpassning till olika miljöer och klimat. Viktigt för att skapa en hållbar och säker biodling.

Samhällen finns på fyra olika geografiska ställen från söder till norr med alla fyra underarter. I Sverige 3 ställen med 4 underarter. I Norge 2 ställen med 3 underarter. Fyra samhällen av varje art på varje ställe.

Använder RFID-teknik (Radio Frekvens IDentifiering). Testad under 2019. Sändare på 20 bin från varje samhälle 3 ggr per säsong (vår, sommar, höst). Avläsare på flustret mäter hur ofta bina far ut och in.

Väger samhällena (står på våg) och har väderstation (varje bigård) som ger data med 5 min intervall. Använder även värmekamera för att se vad som händer under säsongen. Även vinter för att se hur klotet ser ut.

Pollenanalyser och honungsprover. Pollenfällor används och data kopplas till RFID-data

Planerar även att analysera tarmflora hos bina. Även titta på nosema och göra kvantitativa analyser. Varoa-nedfall ska också räknas.

En annan del är kommunikation om projektet och resultatet. Demo-slinga + demokupa vid Nordens Ark. Artiklar och radioinslag. Det finns ett stort intresse för projektet bland biodlare och forskare. Samarbetar med bl a om infoteknologi med bildanalys. Intresse finns även privatpersoner. Har varit med i media. Projektet finns presenterat på flera webplatser, bl NA och Högskolan i Skövde

Natuschka Lee: Hur friska är bina i Norrland?

Norrland drygt 50% av Sveriges yta med bara 10 % av befolkningen. Ungefär 1/10 av alla bisamhällen finns i Norrland. Det är annat klimat och andra växtzoner mellan norr och söder. Ungefär 5 % av honungsproduktionen ske i Norrland. Antalet samhällen har ökat va 200 1990 och 2500 2019.

Klimatförändring påverkar flera faktorer som på verkar bina t ex art och växt utbredning, sjukdomar mm.

Aktiviteter i Norrland bl a NHP-anlag för forskning om biodling i Norrland.

Bigård på Umeå Universitets campus för forskning och undervisning och skapa ett pollineringsvänligt område kring Campus. Information om bin och biodling till allmänheten med bl a Visningskupa mm.

Även annan forskning kring t e x fästningar och andra insekter och kryp.

Luft DNA studie över bi-patogener. Preliminära data samlade luftburen DNA 1974-2014 i Kiruna mest svampsporer undersökta men även data för nosema i luft under samma tid. Har även sett nosema i tarmfloran hos bin 2017. Nosema finns hela i världen och angriper även humlor.

Varroa upptäcktes hösten 2019 i samhällen vid campus. Upptäcktes genom mikroskopstudier ca 1 % av bina hade angrepp. Olika snabbmetoder (florsocker, sprittest, koldioxid-test) missade varroan. Viktigt att beakta tidpunkt, antal bin. Oxalsyrabehandling och kontroll av nedfall. Undersökte bin för och efter och såg en tydlig minskning efter behandling med oxalsyra. Förmodligen har varroa funnits i Umeå i några år. Inga symptom t ex missbildningar, deformationer, har sett hos bina.

Strategier mot varroa. Förutom behandlingar kan kanske annat kan utnyttjas. Varroa har en naturlig fiende som kanske kan nyttjas?

Genetisk diversitet på vingindex. Man ser också t ex att nybörjare som gör vingmätningar på samma vingar visar viss spridning i resultatet.

Man tittar också på honungsbins mikrobiom. Analys kan ske med bl a olika infärgningar och mikroskopi.

Analysprotokoll

Snabb koll på enstaka bin

Samla 60 -100 bin

Klippa vingar

Dra ut tarm, fixera för mikroskopi, förbehandling med frysning DNA studier

Frysa in resten av bina för senare studier

Nyttomikrober från bin

Bihälsa

Databas även för norrländska pollinatörer med t ex växt – pollinatör koppling båda vägar, livscykel mm, utvidga kunskapen, design på adekvata insektshotell.

Norrländsk pollendatabas med analys data som utseende, näringshalt, DNA mm

Honungsanalyser – norrländsk honung, honung fr nordiska bin, honung från andra delar av Sverige.

Fotografering av pollinatörer – skapa bilddatabas.

Lars Nolberger: Pollen – en viktig resurs, som vi bör ta till vara. Hur kan vi ta hand om bibrödet?

När en låda tas in och ramarna har slungats sätts lådan med ramarna tillbaka med en tomlåda emellan. Bina kommer då att slicka ramarna rena så att all honung är borta. Sen fryses ramarna och vaxettorkas kan sen pressas ur ramarna. Det är mycket viktigt att all honung är borta och att inga trådar kommer med i vaxet när det pressas ur ramarna.

Material ska behandlas när det är fryst. Vax och bibröd separeras i denna process. Bibrödet ska sen torkas lagom mycket och kan sen förvaras i år i plastpåse.

Per Thunman informerar allmänt om verksamheten i SICAMM. Dags i år för ännu en SICAMM-konferens. Nu på Irland.

Ideell organisation som grundades 1995 som har konferens vart annat år och har idag 25-årsjubileum. Syftet är att bevara det Nordiska biet.

Organisationen har formaliserats som stiftelse i Holland. Finns nu en formell president. Många länder i Västeuropa vill börja gynna och gå tillbaka till det nordiska biet.

SICAMM konferens 2020 hålls 4-6 september i Athlone Spring Hotel, Athlone, Irland.

Anmälan: <http://nihbs.org/sicamm-conference-2020/>

Pris för 2,5 dagar + 3 luncher och 2 middagar EUR 200 om anmälan för 30 juni.

Lunch

Robert Svensson: Bin och andra insekter. Hur jag gynnar dessa med min anlagda våtmark.

Vatten är nödvändigt för allt liv på jorden. 97 % av allt vatten är saltvatten och 2 % av sötvattnet är bundet i glaciäris. Det innebär att bara 1 % av vattnet är tillgängligt för liv.

Antropogen påverkan är störst på biologisk mångfald och påverkan på biogeokemiska flöden, t ex kväve och fosfor från jordbruket, sen på tredjeplats kommer klimatförändringar.

Skogen utgör 70 % av svensk landmassa, där den största delen av skogen är planterad och inte naturlig. I naturlig skog finns mycket olika ålder på träden och mycket döda träd och även våtmarker som båda bidrar till den biologiska mångfalden. I Sverige finns omkring 100 000 sjöar större än 1 ha och 56 000 mil rinnande vattendrag. Eftersom skog upptar den största ytan av landet finns det mesta vattnet i skogen. I vattendrag påverkarrådande förhållanden uppströms livsmiljön och betingelserna och nedströms.

Områden kring vattendrag som översvämmas på våren ger stor artrikedom. Mycket dikning har tidigare gjorts för att minska dessa områden och uttorkning leder till nedbrytning med stor negativ klimatpåverkan i form av utsläpp av koldioxid och lustgas. Dikning leder också till att vattnet lämnar marken och rinner ut till havet och att grundvattnet sjunker.

RS har på sin mark gjort en liten sjö och ett översvämningsområde tillsammans ca 1 ha. Effekten blir att systemet fyller på och binder vatten i området så att brunns återfylls och den biologiska mångfalden gynnas. Insektslivet har ökat, särskilt vattenlevande kläckande och vattenlevande insekter, som olika sländor mm. En rik biologisk mångfald gynnar såväl växtliv som insektsliv, däribland givetvis även pollinerande insekter i form av tambin.

Ingvar Arvidsson: Vi kan bli bättre på information. Hur fungerar mina halvdagskurser?

Vi måste sprida kunskap om det Nordiska biet. Besök olika biodlarföreningar och berätta, bjud in till bigårdar och visa det Nordiska biet. Ingvar berättade om en presentations-PowerPoint som han använder för att presentera föreningen och det nordiska biet.

Sammanfattning, avslutning